

PUTYIN HARMADSZOR

A 2012-es elnökválasztás az orosz sajtóban

GYURKÓCZA DORINA

Kivonat

Putyint immáron harmadszorra választották meg Oroszország első emberének – írja a *Rossziszskaja Gazeta*. Első két periódusa 2000-2008-ig tartott, majd az alkotmányban lefektetett rendelkezés szerint harmadszorra közvetlenül már nem indulhatott elnökjelöltként a választásokon. Ezt a problémát az akkori hatalom azzal kívánta áthidalni, hogy az Egységes Oroszország Párt elnökeként Vlagyimir Putyin miniszterelnökként folytatta tovább pályafutását, és Medvegyevet jelölték elnöknek. Medvegyev elnöki periódusának véget értével Putyin immáron ismét indulhatott az elnöki címért. 2008-ban, már Medvegyev elnöksége alatt egy alkotmánymódosítással meghosszabbították az elnöki periódust 4 évről 6 évre; így 2012. március 4-én a szavazatok 63,63%-kát elnyerve Putyin már nem négy, hanem a következő hat évre lett újra Oroszország elnöke.

Kulcsszavak: orosz elnökválasztás, Putyin, Medvegyev, tandem, orosz sajtó, orosz alkotmány

*

Medvegyev elnöksége alatt számos Oroszországgal foglalkozó politikai elemzés vizsgálta a tandem realitását, és annak kérdését, hogy Medvegyev egy önálló politikai erőt képvisel-e az orosz belpolitikában vagy Putyin szövetségese, aki a Putyin nélküli időszak áthidalására, és a hatalom megtartására lett jelöltnek állítva. Az idei márciusi választások után bebizonyosodott, hogy még mindig Putyin a legmeghatározóbb alakja az orosz belpolitikának. Ahogy a *Gazeta.ru* internetes hírportál írja Medvegyev döntése, hogy nem indul a választásokon, valószínűleg hatással lesz azokra a bürokrátákra is, akik az ő személyi köréhez kötődtek, és elnöksége alatt lettek kinevezve. Elsősorban a kormányzói testület helyén maradása kérdéses, amelynek személyi köre jelentősen megváltozott Medvegyev elnöksége alatt. Medvegyev csapatába tartozik a Kreml ellenőrzői részlegének feje Konsztantin Csujcsenko és az igazságügyi miniszter Alekszandr Kanavalov is. Az ő hivataluk megtartására a választások után derül majd fény.¹

Az Oroszországi parlamenti választásokat 2011 decemberében tartották, amelyen vitatható körülmények között ugyan, de Putyin pártjának az Egységes Oroszországnak sikerült megszereznie a szavazatok megnyugtató többségét (49,32%). A második helyen a Kommunista Párt végzett a szavazatok 19,19%-ával, a harmadik a Mironov vezette Igazságos Oroszország lett (13,24%), a negyedik pedig a Liberális Demokrata Párt a szavazatok 11. 67%-t megszerezve. A Jablokonak, Oroszország Hazafiainak és az Igaz Ügy pártjának sem sikerült elérnie a 7%-os bejutási küszöböt.² A parlamenti választások során számos csalás és visszaélés volt megfigyelhető, ami immáron a választási cédulák hamisításában és szavazók többszöri, utaztatott szavaztatásában is megnyilvánult.³ Annak ellenére, hogy a csalások sokszor egyértelművé váltak azok konkrét dokumentációjának okán, annak semmilyen következménye nem lett. Az elnöki választásokon már nem beszélhetünk ekkora mértékű csalásokról, bár az EBESZ itt is tiltakozását fejezte ki, hogy már a kampány lefolytatása során aránytalan előnyt élvezett Putyin, minthogy nem volt valódi verseny, és visszaélések történtek a kormányzati pénzügyi erőforrások felhasználásánál. A választás hivatalos végeredménye szerint Putyin már az első körben megszerezte a szavazatok egyszerű többségét, így nem volt szükség második fordulóra, amit akkor tartanak meg, ha az első körben a legtöbb szavazatot kapó jelölt 50% +1 szavazatnál kevesebbet szerez meg. Az orosz állampolgárok Putyinon kívül még négy elnökjelöltre adhatták le szavazatukat; a kommunista Zsuganovra (17, 28%), az újonc Prohorovra (7, 24%), az Orosz Liberális Demokrata párt vezetőjére Zsirinovszkijra (7, 09%) és a Putyinhoz lojális Mironovra (3,68%).

¹ forrás: http://www.gazeta.ru/politics/elections2011/2011/09/24_a_3779937.shtml, letöltve: 2012.04.08.

² forrás: www.gazeta.ru/maps/elections2011/russia.shtml#0, letöltve: 2012.04.14.

³ forrás: <http://ria.ru/politics/20111205/507289839.html>, letöltve: 2012.04.09.

Egy internetes hírportálon a *voanews.com*-on készítettek egy érdekes összefoglalót arról, hogy mit gondolnak a fiatalok Putyin harmadik elnöki periódusáról. A portál szerint a fiatalság Oroszországban a leginkább politikamentes társadalmi réteg, azonban Putyin harmadszori megválasztásának híre még rájuk is hatással volt. A diákok, aktivisták és fiatalok véleményeiből kiderült, hogy leginkább banálisnak tartják az egész helyzetet. A legtöbben felháborodásuknak adtak hangot, a rendszer korrupt voltára, a megvesztegetésekre, és az átláthatóság hiányára panaszkodtak. Az érzelmileg kevésbé fűtöttek nevelésnek találták a helyzetet, „ezek a bohócok már semmi érdekesebbet nem tudtak kitalálni”. Egyesek egészen szélsőséges nézeteket is képviseltek, és a tüntetések áradatát az arab tavaszhoz vagy a narancsos forradalomhoz hasonlították, és a jelenlegi helyzet változtatását kívánták akár brutális módszerekkel is. Mások már szinte belenyugvással nyugtáztak, hogy újra Putyin lesz az elnök, csupán azt sajnálták, hogy nem tiszta választások keretében dől el a végeredmény, hanem pár magas pozícióban lévő politikus döntése határozta azt meg. Az egyik megkérdezett arra hívta fel a figyelmet, hogy 11 éves volt amikor Putyin először hatalomra került, és 35 éves lesz mire Putyin valószínűleg végleg elhagyja a politika színterét. 24 év hatalmon egy politikus számára, pedig minden csak nem a demokratikus átalakulás megvalósulása.⁴

Mihail Gorbacsov az utolsó szovjet pártfőtitkár az *Associated Press*-nek adott interjújában elmondta, hogy a jelenlegi rendszer szerinte teljes mértékben aláássa a demokráciát és a demokratikus alapelveket. Az Echo Moszki nevű rádiócsatornán pedig elmondta, hogy Putyinnak nem szabadna indulnia az elnökválasztáson. Szintén kijelentette, hogy az államnak demokratikus intézményrendszerre és demokratikus vezetőkre van szüksége, nem pedig cárokra, vagy főtitkárokra.⁵ Gorbacsov szerint a demokrácia kifejlődésének legnagyobb akadálya a mai Oroszországban, hogy a vezetők nem a nép érdekeit képviselik, hanem inkább vállalatokét és a hatalomét. Gorbacsov szerint Oroszországnak szüksége van arra, hogy minél hamarabb visszaállítsák a demokráciát, a tiszta választásokat és a bírák függetlenségét.⁶

A *kommersant.ru* arról írt, hogy Putyin kész bevonni kormányába Prohorovot az újonc, milliárdos elnökjelöltet. Azonban Prohorov ettől elzárkózott, mivel saját politikai karrierjét kívánja tovább építeni a jövőben.⁷ Az idei választásokon elért 7%-os támogatottsága jó eredménynek számít ahhoz képest, hogy csak az utóbbi félévben kapcsolódott be aktívan az orosz belpolitikába, és alapított pártot.

A *gazeta.ru*-nak Igor Jurgensz a Modern Fejlődés Intézetének igazgatója adott interjút Putyin harmadik elnökségéről. Jurgensz szerint Putyin harmadik elnöksége már nem fog akkora támogatottságot élvezni, mint az első kettő, hiszen az orosz társadalom és a külvilág is belefáradt már Putyin személyébe, ami gátat vet Oroszország fejlődésének. Jurgensz szerint még 2008-ban kellett volna létrehozni egy erős kétpártrendszert, és akkor most egy „egészségesebb” rendszerrel néznének szembe. Ezt követően arról kérdezték Jurgenszt, hogy szerinte Medvegyev miniszterelnökként képes lesz-e önállósodni és modernizálni az orosz gazdaságot. Jurgensz azt a választ adta, hogy igen ezt is bizonyítja, hogy elnöksége alatt is pár kérdésben összekülönbözött Putyinnal, mint például Jurij Luzskov moszkvai főpolgármester menesztésekor.⁸

A *Novaja Gazetában* arról írtak, hogy Putyin harmadik elnöki ciklusa tulajdonképpen jogtalan. Jóllehet mindenki azt hiszi, hogy azzal hogy Putyin első két elnöksége után beiktatták annak megszakítására Medvegyevet 4 évre, már legalíssá teszi, hogy Putyin harmadszorra is elnök legyen. A *Novaja Gazeta* újságírója szerint ez nem teljesen így van, ugyanis az orosz alkotmányban így áll az erről szóló rész: Ugyanazon személy nem lehet Oroszország elnöke több mint kétszer, egymást követő időszakokra. Azok akik legalíssnak gondolják Putyin harmadszori elnöki periódusát, szóról szóra értelmezik az alaptörvényt, minthogy ha a harmadik periódus nem rögtön követi a másodikat, akkor megengedett. Vlagyimir Pasztuhov, a cikk írója szerint azonban az Alkotmányt nem szó szerint kell értelmezni, hanem annak szellemében kell cselekedni. „Míg az Alkotmány esetén a szó szerinti értelmezés, és az Alkotmány szellemének értelmezése között a szellem a domináns, addig Putyin és Medvegyev tandemében a döntő faktor az, hogy kinek a kezében van a hatalom.” A cikk írója erőteljesen állást foglal a jogászok hivatását illetően, minthogy szerinte a jogászok feladata, hogy értelmezzék a jogot, így az Alkotmányt is, mivel annak egyszerű szó szerinti

⁴ Вера Кичанова: Третий срок Путина: что думает молодежь?, forrás: <http://www.voanews.com/russian/news/Putin-Russian-Youth-Reaction-2011-09-25-130521958.html>, letöltve: 2012.04.05.

⁵ <http://world-prensa.ru/inostrannaya-prensa-o-rossii/430-mihail-gorbachev-putin-dolzhen-uyti-v-otstavku-associated-presssha.html>, 2012.04.05.

⁶ forrás: <http://newsforums.bbc.co.uk/ws/thread.jspa?threadID=18697>, 2012.04.05.

⁷ forrás: <http://www.kommersant.ru/doc/1889174>, 2012.04.08.

⁸ Светлана Бочарова: Будем уважать президента, которого выберут, и премьера, которого назначат forrás: http://www.gazeta.ru/politics/2011/09/28_a_3783678.shtml, 2012.04.05.

értelmezését akár gépek is el tudják végezni. „Egy törvény szó szerint önmagában vak és tehetetlen.” Annak értelmzésével adunk neki jelentést.⁹

A *Vedomosztyi* egy felmérést tett közzé, amelyben arról kérdezte az embereket, hogy milyennek kéne lennie a politikának Putyin harmadik periódusa alatt, illetve, hogy ennek kéne-e az utolsó elnöki periódusának lennie Putyinnak. A válaszadók döntő többsége, 43%-a azt szeretné, hogy ha ez a hat év lenne Putyin utolsó elnöki periódusa, és hat év után más ember váltaná az élen Putyint, ezek közül 6%, Medvegyevet látná szívesen elnöki pozícióban. A megkérdezettek 17%-ának nincs ellenére még egy hatéves Putyini ciklus, 34% pedig még nem határozta el magát.¹⁰

Putyinnak ahhoz, hogy véghez vigye kampányában ígéreteket - a nyugdíjak emelését, tanárok és orvosok fizetésének emelését, és az orosz katonai kiadások növelését az állomány felújítására - az olajáraknak mindenképpen magasnak kell maradniuk, hogy a kormánynak elegendő bevétele legyen. A gázra és az olajra kivetett adók jelentik ugyanis az orosz kormány évi bevételeinek a felét.¹¹ A jövőben ezért valószínűleg Oroszország külpolitikai törekvéseit az olaj és a gáz világpiaci árának a magasan tartása fogja meghatározni. A jelenlegi hírek Irán nukleáris atomlétesítményeinek esetleges támadásáról hozzásegítően hat az olajárak magasan tartásához, ugyanakkor Európa gazdaságainak hosszanti stagnálása az árak esését hozhatja. Az olajárakban bekövetkező hirtelen változás jelentős károkat okozna az orosz gazdaságban és az államháztartásban egyaránt.¹²

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Gyurkócza Dorina: Putyin harmadszor. A 2012-es elnökválasztás az orosz sajtóban. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 3. No. 1. (2012 Tavasz) 3 p.

Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*

⁹ Владимир Пастухов: Третий срок Путина не совсем легитимен, forrás: <http://www.novayagazeta.ru/politics/48753.html>, 2012.04.08.

¹⁰ Людмила Сергеева: Третий срок Путина должен стать последним, считают россияне http://www.vedomosti.ru/politics/news/1594113/treh_srokov_hvatit#ixzz1rR2JuRpk, 2012.04.08.

¹¹ forrás: http://www.nytimes.com/2012/03/17/business/global/vladimir-putins-big-promises-need-fueling-by-high-oil-prices.html?_r=1&ref=world, 2012.04.08.

¹² Ibid.